

language in the period of Azov Greeks settlements on the Crimean territory is presented.

Key words: the Rumeic language, Turkic lexicology, elements, morphological, phonetic distinctions.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Потіпак Ю. А.

УДК 811.111'373.45:811.521

С. Є. Шульженко

ТРАНСФОРМАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

У сучасній японській мові дуже часто використовуються англійські запозичення, завдяки чому виникає проблема розуміння японського дискурсу, бо не завжди запозичені лексичні одиниці схожі з англійським оригіналом. Трансформація запозичень у японській мовній системі тісно пов'язана з фонетичною, графічною, граматичною, семантичною та стилістичною рівнями у цій східній мові. Вивченням цієї проблеми займаються сучасні вчені Росії такі як С. К. Єфімова, О. С. Руфова, М. Руссо та інші.

Новизна статті полягає у тому, що ми розглядаємо трансформацію англомовних лексичних одиниць у японській мові детальніше за допомогою видів асиміляції.

Актуальність статті базується на необхідності розуміти японську мову краще для більш точного та правильного перекладу різних текстів та правильного використання запозиченої лексики у міжкультурній комунікації.

Мета статті – прослідкувати за етапами та способами асиміляції англійських лексичних одиниць у японській мові, базуючись на загальних положеннях вищезгаданих філологів.

Задачі статті – виявити історичну причину використання англіцизмів; охарактеризувати основні різновиди асиміляції англійських лексичних одиниць, характерні для японської мови; надати влучні приклади із детальним описом лексичних одиниць та їх різницю з англійським оригіналом; вивчити процес запозичення як один із компонентів взаємодії англійської та японської мов.

Матеріалами дослідження виступили японські публіцистичні тексти із різних журналів про культуру країни, як «Nipponiua», реклами та оголошення у японських соціальних мережах в Інтернеті, також роботи сучасних японознавців В. В. Рибіна, С. В. Неверова та

М. Л. Борщевської, які виділили основні проблеми стосовно англомовних запозичень.

Довгий час Японія була ізольованою країною, тому лексика поповнювалась завдяки китайським словам під час культурного розвитку країни. Європейський вплив почався після буржуазної революції Мейдзі у 1897 році, яка привела до економічного та технічного прогресу. У японській мові дуже швидко з'явилися нові лексичні одиниці, запозичені із різних європейських мов, у тому числі з англійської. Після другої світової війни країна опинилася під американським впливом, тому саме у цей час у японській мові з'являється велика кількість запозичених лексичних одиниць з американського варіанту англійської мови. Нові лексичні одиниці були запозичені з цієї мови, тому що з'явилась велика кількість нових предметів, які не мали своєї назви у японській мові. Усі запозичення з англійської мови в японській мові записують за допомогою спеціального силабічного алфавіту «катакана». Усі запозичені лексичні одиниці мають назву «гайрайго» [1, с. 3 – 4].

Згодом англійські лексичні одиниці замінили велику кількість японських слів. Завдяки цьому з'явився японський варіант англійської мови в цілому, який дуже важко іноді зрозуміти та щось правильно перекласти не розуміючи тонкощів цього варіанту англійської мови, назва якому Japanglish, Japlish (Japanese English), Wasei Eigo (“English Made in Japan”).

Ознайомившись детальніше із варіантами використання англіцизмів і їх утворенням у японській мові, ми хотіли би детальніше зупинитись на трансформаціях англійських лексичних одиниць, їх асиміляції у новій лінгвістичній ситуації [2, с. 58].

Асиміляція англійських запозичень пов'язана із фонетичною та графічною зміною лексичної одиниці у японській мові. Це пов'язане з тим, що у цій східній мові відсутні деякі приголосні. У японській мові немає літер «l», «z» тому вони замінюються на відповідні знаки «b», «r», «dz». Наприклад: *service* – *sa:bisu* (サービス) при цьому опускається літера «r», а «se» змінюється на силабічний знак «sa», «vi» – на «bi». *Lion* – *raion* (ライオン), де «l» трансформується у силабічну літеру «ra» [2, с. 69].

Склади «fa», «fo», «fi», «fe» замінюється на склад «fu» і поєднується з голосними, що пишуться меншим шрифтом: *figure* – *fuiguua* (フィギュア), *fantastic* – *fuantastikkku* (ファンタステック).

Кінцеві приголосні t, d змінюються на to, do: *rocket* – *rokketo* ロケット, *bed* – *beddo* – ベッド.

Звук «w» у словах змінюється на «u» з голосною, що пишеться меншою за розміром чи на «ba»: *web* – *uebu* (ウェブ), *vocalist* – *borarisuto* (ボラリスト) [3, с. 18].

Також, англійські буквосполучення *er, ur, ar, or*, дифтонги *au, eu* записуються як довгий склад: *hamburger – hanba:ga:* (ハンバ – ガー); *party – pa:ti:* (パーテイー); *sailor – se:ra:* (セーラー); *Australia – o:sutoraria* (オーストラリア); *Europe – yo:roppa* (ヨーロッパ).

Як ми бачимо, запозичення змінюються за всіма правилами японської фонотактики, що привело до заміни деяких фонетичних звуків у лексичних одиницях та змінення їх графічного напису. Крім того, якщо склад наголошений, то ставиться тире між цим складом та ненаголошеним чи силабічним знаком літери *tsu – ツ*. [3, с. 7 – 9]

Питання з асиміляції дуже часто пов'язані з перекладацькими трансформаціями при передачі інформації з однієї мови на іншу. Одним із найбільш продуктивних перекладацьких прийомів є транслітерація в японській мові. Наприклад: *melon – meron* (メロン), *wine – wain* (ワイン), *glass – garasu* (ガラス). Як ми бачимо, у транслітераціях деякі звуки та самі літери змінились: «l» на «го», «la» на «га», «ss» – «su» .

Велика кількість англійських запозичень має свої скорочення у японській мові, тому іноді важко здогадатись, яка ж це лексична одиниця. Дуже важко впізнати англійську лексичну одиницю *general strike* (загальний страйк) у слові *zenesuto* (ゼネスト), *second hand – sekohan* (セコハン), *mass communication – masukomi* (マスコミ) [4, с. 146].

Особливості японської граматики визначають направленість граматичних змін, які відбуваються з англійськими запозиченнями. Багато англійських лексичних одиниць можуть бути іншою частиною мови у системі мови-реципієнта: *announce* (оголошувати) у англійській мові є дієсловом у той час, як в японському еквіваленті – це іменник – *anaunsu* (アナウンス) (оголошення). Також, деякі англійські прикметники перетворилися у японські суфікси: *up – appu* : *beesu-appu* (ベエスアップ) – підвищення зарплатні; *reberu-appu* (レベルアップ) – підвищення рівня. [5, с. 60].

Грамматична асиміляція у японській мові цікава й тим, що у мові-реципієнті немає категорій роду, числу та множини. Тільки завдяки лексичним одиницям, що знаходяться біля поданого запозичення, можна визначити його рід чи число, або зрозуміти це з контексту: *many cards – takusan ka:do* (たくさんカード) – багато карток. З цього приклада ми бачимо, що іменник не має ніяких закінчень множини, і тільки прислівник «багато» вказує на велику кількість предметів. Дуже часто біля іменників можна побачити числівники, які теж вказують множину предметів. Як в англійській, так і в японській граматиці рід не виражається ніякими спеціальними закінченнями, якщо це не власні імена [5, с. 79].

Дуже часто декілька запозичених англомовних лексичних одиниць можуть мати одну форму в японській мові. Ця омонімія

пов'язана з тим, що є звукові обмеження при калькуванні поданого запозичення: слова code, chord (акорд), cord (шнур) будуть мати одну лексичну форму ко:до (コード); ball (шар), bowl (чаша) трансформуватимуться у бо:ру (ボール). Не зважаючи на різний переклад поданих запозичень, збереглася тільки одна форма цих лексичних одиниць, що веде до проблем у перекладі, тому що тільки з контексту японського тексту можна зрозуміти, про що йдеться мова [6, с. 88].

Таким чином, проведені дослідження дозволяють стверджувати, що асиміляція англійських одиниць відбувається на різних рівнях та характеризується різними способами. Змінення значення запозиченого слова у мові-реципієнті пов'язане із культурними та психологічними розбіжностями народу поданих мов. Процес інтеграції лексичної одиниці у іншу мову призводить до змін у мовленнєвій та культурній моделях приймаючої мовленнєвої системи [6, с. 150].

Швидкість освоєння запозичень у різних соціальних групах мовленнєвого колективу різна. Ступінь освоєння слів із різних тематичних сфер також має неоднаковий характер, що пов'язано з відмінністю у культурно-мовленнєвій компетенції інформантів. Шлях до адекватного розуміння нової лексичної одиниці у більшості випадків полягає через незнання – помилкове розуміння чи неточне розуміння поданого слова. Дослідження цих етапів еволюції розуміння мають важливе лінгвістичне значення, щоб встановити механізми асиміляції запозичень, появу їх дублетів, а також форм, що були включені у процес народної етимології.

Особливості графічної передачі англійських запозичень в японській мові визначаються відмінністю письмових систем мови-донора та мови-реципієнта. Не зважаючи на використання різних алфавітів, асиміляція англійських запозичень проходила дуже рівно, тому що японською мовою вже було засвоєно багато запозичених лексичних одиниць з інших мов на протязі декількох століть. Подальше дослідження може допомогти перекладачам та носіям японської мови краще розуміти її нові лексичні одиниці, які були взяті з англійської мови, та допоможе розуміти японізовану англійську мову, що створена завдяки скороченню американських лексичних одиниць та змішенню англіцизмів та американізмів. Якщо детальніше вивчати дані особливості запозичень, то можна уникнути великих проблем під час міжкультурної комунікації.

Список використаної літератури

1. Рыбин В. В. Иностранные слова в японском языке: фонетические особенности русскоязычных заимствований / В. В. Рыбин. – СПб. : Наука, 2010. – 20 с. **2. Неверов С. В.** Общественно-языковая практика современной Японии / С. Неверов. – М. : Академия,

2005. – 149 с. **3. Борщевская М. Л.** О влиянии лексических заимствований на фонологическую систему японского языка // Вопросы японского языка / М. Л. Борщевская, Е. В. Самсонова – М.: Изд-во Академический проект, 1971. – 211 с. **4. Конрад Н. И.** Синтаксис японского языка / Н. И. Конрад. – М.: Просвещение, 1937. – 375 с. **5. Консайсу** гайрайго дзитэн (Краткий словарь заимствованных слов). – Токио: Ситонся, 1972. – 895 с. **6. Новикова Т. В.** Англо-американские заимствования-варваризмы в – современном русском языке (1990-е годы): автореф. дис. на получен. канд. филол. наук «Общее языкознание»/ Т. В. Новикова. – СПб., 2003. – 200 с.

Шульженко С. Є. Трансформація англійських запозичень у сучасній японській мові

У статті коротко розглядається історія та асиміляція англійських запозичень у японській мові, а також аналізуються фонетичні, лексичні та граматичні особливості запозиченої лексики у мові-реципієнті. Аналіз цієї лексики, що був зроблений на базі широко використовуваних лексичних одиниць, вказує на те, що трансформації таких слів відбуваються за правилами японської фонології та функціональності таких одиниць, як склади «мори». Також тут подані та охарактеризовані історичні причини використання англіцизмів у японській мові та їх вплив на східну мову у цілому.

Ключові слова: англійські запозичення, асиміляція, фонетичні особливості, омонімія, граматична асиміляція.

Шульженко С. Е. Трансформация английских заимствований в современном японском языке

В статье кратко рассматривается история и ассимиляция английских заимствований в японском языке, а также анализируются фонетические, лексические и грамматические особенности заимствованной лексики в языке-реципиенте. Анализ этой лексики, сделанный на базе широко употребляемых лексических единиц, указывает на то, что трансформации таких слов происходят по правилам японской фонологии и функциональности таких единиц, как слоги «моры». Также здесь поданы и охарактеризованы исторические причины использования англицизмов в японском языке и их влияние на восточный язык в целом.

Ключевые слова: английские заимствования, ассимиляция, фонетические особенности, омонимия, грамматическая ассимиляция.

Shulzhenko S. Ye. The Transformation of English Borrowings in Japanese

This article is about the history and assimilation of English borrowings in Japanese. The phonetic, lexical and grammatical features of loanwords in the recipient language are analyzed in this article. The analysis of

this vocabulary made on the basis of widespread lexical units indicates that the transformation of such words is occurred according to the rules of Japanese phonology and functionality of such language units like syllables “moras”. Also there are given and characterized the historical reasons of the English words usage in Japanese language and how they influence on the oriental language in general.

Key words: an English borrowing, an assimilation, phonetic features, homonymy, grammatical assimilation.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., доц. Матвеева С. А.

УДК 811.111'373

В. М. Юшак

КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ СЛОВОТВОРЕННЯ

Постійний та стрімкий розвиток суспільства зумовлює виникнення великої кількості нових предметів, понять та явищ, які потребують певної назви. Одним із способів утворення нової лексики є морфологічне словотворення – утворення похідних слів за допомогою афіксації, словоскладання, скорочення (усічення, телескопія, аббревіатура), конверсії на основі закріплених у мові моделей.

Вивченню номінативних процесів та словотвору зокрема значну увагу приділяли Х. Марчанд, Х. Е. Бреккл, Л. Ліпка, Д. Кастовські, Г. Штайн [1, с. 99], А. А. Уфимцева, Е. С. Азнаурова, В. Г. Гак, Г. В. Колшанський, В. М. Телія, О. С. Кубрякова, Н. Д. Арутюнова та ін. [2; 3].

На сучасному етапі розвитку лінгвістичних досліджень найактуальнішою та домінуючою є когнітивна парадигма, поява якої зумовлена антропоцентризмом сучасного мовознавства. Зважаючи на актуальність когнітивно-ономасіологічних досліджень, у вітчизняній лінгвістиці сформувались наукові школи М. М. Полюжина, О. О. Селіванової, С. А. Жаботинської.

Дослідження когнітивних характеристик номінативних одиниць дасть змогу вирішити ряд проблем, розв'язок яких раніше був неможливим: виявити глибинні механізми утворення номінативних одиниць, дослідити взаємодію мислення, мови і реальності у номінативному акті, пояснити як утворюються позначення для різних фрагментів оточуючого нас світу та проаналізувати, які мовні засоби для